

2464

Rozumna modlitwa

**Ja nochcu so jeno w duchu modlić,
ale tež z rozumom.**

(1 Kor 14,15)

Japoštoł Pawoł znaje dwoje wašnje modlenja: duchowne modlenje a rozumne. Duchowne modlenje móže so tež modlenje w cuzej řeči mjenować. Što so při tym stanje, rozprawja nam jedyn, kiž je to sam dožiwił. „Wobdžělich so na schadźowanju z někak 15 wobdžělnikami. Na kóncu běchu małe kemše. Sedzachmy w štyriróžku. W číchej chwili započa jedyn wobdžělnik z južneho Tirola z jasnymi słowami so modlić. Bohužel jeho njerozumich. Najprjedy sej myslach, zo je so w swojim dialektće modlić, kotryž drje njeznajach, ale za Boha njeje to problem. Z tym bě wěc za mnje wotbyta. Tola nadobo praji něchtó na napřečiwnym boku: Štož smy runje slyšeli, rěka to a to.“ Muž z pozdatnym dialektom běše so modlić w někajkej njeznatej řeči abo z cuznymi zwukami.

Tajke wopisowanja zdadza so nam trochu fantastiske, tola modlenje w cuzej řeči je we wšelakich nabožinach po cyłym swěće rozšěrjene, tež pola wšelakich křesćanskich skupinow. Někotre wosady kładu wosebitu wažnosť na tajke zjawy, kotrež přesahuja normalne dožiwjenja, dokelž je jim to dopokaz, zo skutkuje swjaty Duch pola nich. Snadž je to tež bóle zajimawe, hdyž so na kemšach něšto nadpřirodneho stawa. Nimo rěčenja w cuzych jazykach ličitej tež dar wustrowjenja a dar profetského wukładowanja k wosebitym duchownym daram.

Wosady, w kotrychž so tute dary pěstujaja, mjenuja so „charismatiske wosady“. Wone maja lěto wob lěto wjace přiwisnikow. Hač by so nam w tajkich wosadach

lubiło? W nich njeswjeća so kemše po postajenych wobradach, kiž su lěttotki stare. Spěwa, modli a řeči so w nich napřemo a ze žiwym wurazom.

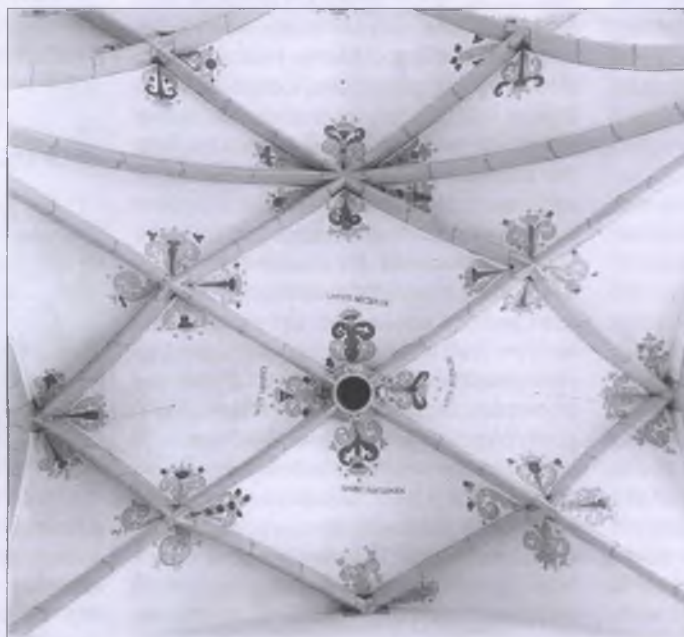
Korint běše přernja charismatiske wosady w stawiznach křesćanstwa. W listomaj na Korintiskich rozestaja so japoštoł Pawoł z charismatiskim hibanjom swjateho časa, wosebje z modlenjom w cuzej řeči. Wón tajku modlitwu připóznaje jako dar swjateho Ducha, kotryž sam tež pěstuje. Tola Pawoł jasnje praji, zo njesmě so napřemo

mějachu so přez njekonwencionelne dožiwjenja narunać. W času reformacije wučěše Andreas Karlstadt mystisko-charismatiske zapřijeće křesćanskeho poselstwa. Luther pak tajke wašnje nječerpješe. Wón postaji jasnu zasadu, zo je swjaty Duch wjazany na Bože słowo, kotrež ma so zrozumliwje a rozumnje wukładować. Z Pawołom wučěše Luther, zo ma wosadne žiwjenje w dobrym porjedže wostać. Lutherska cyrkej je so jasnje wotmjezowała wot charismatiskeho hibanja tehdyšeho časa.

Tež w přitomnosti so charismatiske wosady rozšěrjuja. Ludžo nochcedza jenož Bože słowo slyšeć, ale pytaja za wosebitymi dožiwjenjemi. Druhdy wotwobroća so angažowani, wěriwi křesćenjo wot cyrkwy, zo bychu so přizamknuli někajkej swobodnej wosadze. Tež w Budyskim wokrjesu mamy wjacore charismatiske wosady. Někotre su wjeršk swojeje aktiwnosće hižo překročili, někotre hišće rostu, wosebje přez wotwabjenje wěriwych z ewangelskich wosadow. Charismatiske wosady njekładu wažnosť na jednotu cyrkwy, ale tak spěšnje, kaž nastanu, so wone pača abo zaso zańdu.

Hdže stejimy my? Biblija a wučba reformatorow pokazuwatej nam puć. Swjaty Duch skutkuje přez Bože słowo a přez swjatej sakramentaj. Předowanje ma być tajke, zo je wšitcy rozumja. Za nas Serbow rěka to,

zo ma so Bože słowo w maćernej serbskej řeči wozjewić. Cuzě rěče njenatwarja. Jasnosť wuprajenja stejí nad emocionalnymi dožiwjenjemi. Ekstaza a wosebite duchowne fenomeny njejsu zaklad cyrkwy. Tež naša modlitwa ma być rozumna, nic njejasna. Pawoł chce we wosadze radšo pjeć zrozumliwych słowow rěčeć dyžli džesać tysac w cuzej řeči, kotrež nihtó njezrozumí.

Naše cyrkwy su natwarjene ke chwalbje Boha. Wjelb Hodźijskeho Božeho domu je wupyšeny z kwětkami, kiž předstajaja paradizowu zahrodu.

Foto: J. Maćij

rěčeć a modlić, zo ma wšo po wěstym porjedže wotběžeć, a zo maja so njezrozumliwe modlitwy do maćernej rěče přeložić. Modlitwa we wosadze njestanje so za natwarjenje jednotliwca, ale jako chwalba cyteje wosady. Pawoł džerži so zasady, zo so radšo z rozumom modli hač jenož na charismatiske wašnje.

W cyrkwinskih stawiznach je přeco zaso dóšto ke charismatiskim hibanjam. Skostnjene struktury hamtskeje cyrkwy

Kemsace hódancko

Lube džeći! Prihotowata sym za was zložkowe hódancko. Słowa, kotrež dyrbiće wuhódoć, wobsahuja tematiku kemsow. Wuhódanje móžeće sobu přinjěć na přichodne serbske džećace kemsje. Wjele wjesela při hódanju.

bi- bli- Böh- cyr- ce- do- ewan- ge- gi- ha- haj- chat- ja- ke- je- li- li- luja- Mi- nje- no- Pom- pre- ry- ska- ske- spe- tur- wa- wanje- war-...we- wu- zna- zoh-

1. serbski ewangelski postrow

2. mjeno cyrkwy Budyskich ewangelskich Serbow

3. mjeno knihi cyrkwinskih spěwow

4. kniha křescanow

5. najwazniša modlitwa křescanow

6. porjad kemsow

7. postajeny tekst z Noweho zakonja, kotryž so na kemsach čita

8. nabožna narěć; wukładowanje bibliskeho teksta

9. wyskace modlitne wólanje

10. kónčna modlitwa Fararja; wupřeće Božeje hnady

Gabrielia Gruhlowa

Wuhodanje: 1. Pomhaj Böh, 2. Michatska cyrkej, 3. spěwarske, 4. biblija, 5. wěrywuznaće, 9. liturgija, 7. ewangeli, 8. předowanje, 9. halelujja, 10. žohnowanje

Beelitz – městčko w Braniborskej

Štyso mjeno města Beelitz so snano něko- tržykuli na to dopomni, zo běše tu po pře- wroće w lěće 1990 jedyn z poslednich wu- čekow Ericha Honeckera ze swojej man- dzelskej. Njeje pak to te jeničke wo tutyjm južnje Podstupima ležacym městčku, stoz je naspomnjenja hódne. W srjedzoweku hač do reformacije wot- měwachu so tu putnikowanja ke krawne- mu dźiwnej města Beelitz (Vunderblut von Beelitz). Pódlja Bozej maceri poswjěceneje měščanskeje cyrkwy z 13. lětstotka nama- ka so, nětko z cyrkwy twaršace zjednocene, kapota, w kotrejž so monstřanca z kraw- nym dźiwom k počesćenju prez putnikowa- rjow wustajowasje. Jenički naspomnjenja hódny hospodar ski faktor městacka a jeho wokoliny je pla- howanje hromaka na wulkich přestřenjach. Nimalje z luteho pěska wobsťajaca pódlja, das Domini čitaše so tu ewangeli, tež w serb- skaj reči. W krótkich zawodnych słowach do čitajnja rozjasni so kemsěrjam słowan- reho mjena Nowawes za džensniši Babel- ska časťosć Braniborskeje na přikładze sta- berg. Wulkich, tehornjaja na tutej pěsko- pjoninach so wupřestřowacych čhóno- wych lěsach njedoloko města započachu spočatk 20. lětstotka twarić hojernerje za tuberkulozu, tehdy mjěz džělowym ludom najbóle rozšěrjena chorosc. W běhu časa nastaja tak zwonka města Beelitz samostat- ne sydlišćo z mjenom Beelitz-Heilstätten, kiz wobstaje! Faktisce z wjacorych jednotli- wych hojernerow. Bjez džiwja, zo so tute na- dzene chorownjowje twarjenja z wotpowed- nje wulkej ličbu chorotozow we wójnskich čosach jako laccaret wuziwachu. Hač do

lěta 1994 mějese sowjetske wójsko w Bee- litz-Heilstätten swoj centralny laccaret. We- zo tute 50 lět k polepsenju twarskeje sub- stancy njeprimošowachu. Zadyn džiw po- tajkim, zo z teho časa přódne stejace twa- rjenja lěto wob lěto bóle škodowachu. Tute- mu procesej spyta kraj Braniborska z tym zadžewac, zo pozběhny Beelitz-Heilstätten na kulturny pomnik a zo pyta za investo- rami za hospodarske wuziwanje tuteje drohotneje twarskeje substancy. W jednym z hizo restawrowanych twa- rjenow (hlej wobraz) je neurologiska cho- pacienca z Budyskich kónčin lěkujca. Duse- pastyrske zastaranje je za ewangelskich křescanow w chorowni zowěšćene. Kóždy tydzen pjatk wječor swjěca so ewangelske kemsje. W Bozej službě na njeđze! Miserikor- do čitajnja rozjasni so kemsěrjam słowan- ska časťosć Braniborskeje na přikładze sta- berg. Wulkich, tehornjaja na tutej pěsko- pjoninach so wupřestřowacych čhóno- wych lěsach njedoloko města započachu spočatk 20. lětstotka twarić hojernerje za tuberkulozu, tehdy mjěz džělowym ludom najbóle rozšěrjena chorosc. W běhu časa nastaja tak zwonka města Beelitz samostat- ne sydlišćo z mjenom Beelitz-Heilstätten, kiz wobstaje! Faktisce z wjacorych jednotli- wych hojernerow. Bjez džiwja, zo so tute na- dzene chorownjowje twarjenja z wotpowed- nje wulkej ličbu chorotozow we wójnskich čosach jako laccaret wuziwachu. Hač do

Hojerna w Beelitzu Foto: owtor

Z předsydstwa SFT

Dnja 2. aprylja wuradzowasje předsydstwo Serbskeho ewangelskeho towarstwa w Serb- skim domje w Budysnje. Hlownje džeše wo přihoty za serbski cyrkwinski džen w Ra- kecach 28. a 29. junija 2008. Přizjewjenja za džećacy nabožny tydžen we Wukra- nje tež lětsa zaso přewjedze. Dale měl so 4. na- kład informaciskeho łopjena wo ewangeli- skich Serbach přihotowac. Na polu pomni- kow chce so towarstwo wo ponowjenje dwu- rěčneje tofije na něhdyšej šuli w Rakojdach přócować. Na lětušu sobustawsku zhroma- dziznu 31. oktobra přeprosy so do Łazow- skeje wosady. Přichodne posedzenje před- sydstwa budže 9. julija.

Meršin Wirth

Na Michatskej farje zendze so 16. aprylja džělowy wuběrka za nowe serbske spěwar- ske. Wunadzowasje so wo jich wobsoch, wosebje tež wo wšělakich přidawkach. Př- wzac ma so 350 kěrlišow, mjěz nimi 220, kiz so tež w nowych němskich spěwarskich namakaja. Stoz chcył wědžeć, wo kotre kěrlišo so jedna, njech so wobroci na sup. Jana Malinka. Liščina kěrlišow wozjewi so tež na internetnej stronje Serbskeho ewan- gelskeho towarstwa pod www.sorbischer-evangelischer-verein.de Z pokiwamy a na- mjětami wobroće so prošu na Serbskeho superintendenta.

Serbski bus 14. septembra do kraja Głomacanow

Lětuši Serbski bus pojědze, da-li Böh, nje- dze! 14. septembra 2008, prez Wilsdruff, Burkhardswalde, Schleinitz, Lommarzsch (Głomac), Stauchitz pola Riešy, Delni Gło- mac a Mišno zaso wroće. Wotjědzemy rano we 8.00 hodz. w Budysnje na znatym mješnje pola Flaccac awtoweho domu. W zajimawej něhdyšej putnikarskej cyrkwi Burkhardswalde swjěcimy serbske kemsje. Dale pojědzemy prez rjany pahor- katru krajinu našich něhdyšich serbskich susodow do Schleinitza. Tam wobhlada- my sej rjany hrodowy ansambl z muze- jom. Wobjědzemy w hrodowym hosćencu a wopytamy po rym wobnowjenu cyrkej w Głomacu. Na tutej njeđze!i budže tam runje tež měščanski swjědzen, na kotrymž so skrótka rozhladujemy Nimo Gany, hlow- neho sydlišća Głomacanow, pojědzemy do Delnjeho Głomaca při łobju na kofej. Po rym zo smy sebi rjany dolinu z winica- mi wokoło Diesbara wobhlada!i, wroći- my so wokoło 18 hodz. do Budysina.

Přeprosujemy Was wutrobnje na naš zhrto- madny wulět. Jězba płać za dorosćeneho 25 eurów, za džěćo 10 eurów. Přizjewće so prosu pola Měrćina Wirtha w Budysnje (tel. 0 35 91 / 60 53 71). **Handryj Wirth**

Farar Wylem Černik-Wojerowski 50 lět njeboh

Jako před polsta lětami, dnja 4. meje 1958, farar Wylem Černik we Wojerecach njena-džicy zemrě, žarowachu cyfe město a zafarowane wsy. Syły jeho k rowu přewodžachu, plakajo. Štó bě tutón serbski duchowny, na kotrehož je dopomnjeće džensa hišće žiwe? Rodženy do skromnych poměrów w serbskej holi džěše wón njewšědny žiwjenski puć: Chěžkarski hólc ze Slepoho sta so krawski mišter w Berlinje a napsledk serbski farar we Wojerecach.

Swójba a pochad

Wylem Awgust Černik narodži so 9. januara 1904 w Slepom jako druhim synom chěžkarja Kita Černika a jeho mandželskeje Hany rodž. Suškec. 17. januara 1904 bu wot fararja Mateja Handrika we wosadnej cyrkwi wukřčeny. Jeho ródny dom bě mały statok na kromje Slepoho na lěwym boku při puću do Brězowki. W jeho džěcatstwjje měješe dom z pisanimi cyhelemi krytu třěchu. Mjez pućom a domom wupřestrě so zahroda z wjele sadowcami. Chěžkarski statok běštaj sej Černikec staršej wutwariloj. Wón džensa hišće stej, wobydleny wot cuzych, kiž njejsu potomnicy ani při wuzny Černikec swójby, a je namakać pod adresu Měrowa dróha 50.

Mać Hana Černikowa na swójom třikolesu w lěće 1935

Nan Kito Černik wobhospodarješe maće ratarstwo a wikowaše připódlu z hnojdlom a wuhlom. W swóich žiwjenskich dopomjenkach, wozjewjenych w Pomhaj Bóh wot januara do měrca 1951, Wylem Černik naspomni, zo wobsedžeše nan blyšćatu trubu a zo husto wječor na piskanje chodžeše. Pod mjenom Křesćan Černik je nan zapisany tež do serbskeho biografiskeho słownika. Tam wo nim zhonimy, zo bě wón daloko přez Slepjanske mjezy znaty ludowy herc, kiž hraješe na třitrunatych małych serbskich husličkach. Hromadže z dalšimi serbskimi ludowymi hercami wustupowaše w blišej a dalšej wokolinje na serbskich swjedženjach a zjězdach, piskajo serbske přezpola a pěšnički. Tež w Praze a Mladej Boleslawje je na serbskich zajězdach wustupował. W Berlinje a Lipsku nahrawaše

Černikec swójba w Slepom swjatki 1923: staršej Kito (Křesćan) a Hana ze swóimi štyrjomi synami Pawołom, Wylemom (cyfe nalěwo), Heinrichom a Arnoštom (srjedža)

serbsku ludowu hudźbu za rozhlós a tače. Doma w Slepom bě sobustaw serbskeho towarstwa „Swěrnosc“, a jako tam na wodzacych wosobinach pobrachować poča, přewza srjedž dwacetych lět zastojnstwo dirigenta a městopředsydu towarstwa. Na Domowinskim zléće w Radworju w juliju 1934 Kito Černik posledni króć w serbskej zjawnosći wustupi, tehdy hižo zdrjeny wot čezkeje chorosće, na kotruž měsacaj pozdžišo zemrě.

Tež Černikec mać bě wumělsce nadarjena jako ludowa basnica. W Prěnjem swětowej wójnje pisaše na skazanku wopomnenske kěrlušy za padnjenych susodow a znatych, kotrež so potom na kemšach w cyrkwi spěwachu. Stari Slepjenjo so džensa hišće na nju dopominaja, wosebje na to, zo jězdžeše na třikolesu. Jako tajka tež na starym ludowědnym filmje ze Slepoho zapopadnjena.

W Černikec swójbjje wotrosćechu štyrjo hólc. Najstarši, Pawoł, sta so z prokuristom a džělaše najskeje w Budyšinje. Wón je w Druhej swětowej wójnje zhubjeny. Druh, Wylem, bu najprjedy krawc a potom farar. Třeći, Heinrich, sta so ze šewcom w někajkej nam njeznatej wsy we Łužicy. Najmlódši bě Arnošt. Wón studowaše na wučerstwo a džělaše hižo do wójny jako wučer, mjez druhim w Pólskej. Po wójnje bě najprjedy z wučerjom na serbskej šuli we Varnsdorfe a po tym z wědomostnym sobudželačerjom w Budyšinje. Ze swojey w polstatych lětach zestajenej statistiku Serbow zawostaji wón trajne slědy. Pozdžišo džělaše w ministerstwjje w Berlinje a bydleše w Berlinje-Karlshorsce. 1988 wón zemrě, bjeztoho zo by so w Serbach něšto wo tym zhoniło.

Džěcatstwo w Slepom

Staršiski dom Wylema Černika bě drje skromny po wobsydstwjje, ale bohaty na duchownych kubłach. Hižo jako maće mějachu Černikec džěci sobu džělać, wosebje hromadže z maćerju na polu a w chlěwach. Doma dóstawachu dobre hudźbne a nabožne kubłanje. Pod nanowym nawodom spěwachu wjacehlósne kěrlušy. Tež na serbskosć so džiwjaše. W Černikec domje čitachu so Serbske Nowiny, Mission-ski Posoł a Pomhaj Bóh.

Jako došulske džěčo měješe Wylem Černik dožiwjenje, kotrež jeho žiwjenski puć rozsudnje wowliwowaše. Bě to přeni raz, zo smědžeše patoržicu sobu kemši hić. Boža nóc z fararjom Handrikom w swětle swěčkow a w potajnosći Chrystusoweho naroda zawostaji tajki hłuboki začišć w hólcu, zo zrodži so w nim přeće, stać so z fararjom. Tutón zaměr wón ženje wjac z woćow njespušći.

Jutry 1910 zastupi Wylem Černik do šule w Slepom. Kaž wjetšina jeho sobušlerjow njemóžeše němsce, jenož słowje „ja“ a „nee“ tehdy znaješe. Tola Slepjanski wučer, dobroćiwý stary kantor Wieder, rěčeše we wučbje wjele serbsce, tak zo nawuknychu džěci spěšnje tež němčinu. Wylem Černik bě dobry šuler. Pilnje wužiwaše w swobodnym času šulsku biblioteku, čitaše wjele a nasrěba so wědy, kiž přesahaše žadanja jednoreje wjesneje šule. Tež do cyrkwin-skich tradicijow hłubšo zrosće, wukonjejo poboku fararja wšelake služby. Na pohrjebach bě křižnošer a njezdělu na kemšach ličeše spowědných.

1914 wudyri Prěnja swětowa wójna. Tež Černikec nana zwolaču do wojakow. Dokelž bě starši bratr tehdy znjezbožil,⇒

⇒ dyrbješe 10lětny Wylem z mačerju gospodarstwo wjesć. Za džěćace hry a zabawy z towaršemi zwosta lědma hišće chwile. Hustodosć, hdyž měješe mać druhe wobstaranja, dyrbješe sam z bratrom na polu džětać. Doma so za nana modlachu, zo by so strowy wrócił.

Jutry 1918 wuchodzi Wylem Černik Slepjansku šulu. We wšěch předmjetach hódnoćachu so jeho wukony z predikatom „derje“. Přez paćersku wučbu a konfirmaciju pola fararja Handrika w samsnym lěće 1918 zeslyni so jeho žadosć, stać so z duchownym.

Krawc město fararja

Po konfirmaciji by Wylem Černik najradšo šoł na gymnazij, tola za to doma pjenjez njebě. Jako so nan z wójny wróci, rozsudzi so, zo ma syn rjemjesło nawuknyć. Po přikładze Petera Roseggera, kotryž tež njebě móht studować, ale dyrbješe z krawcom być, rozsudzi so Wylem Černik za krawcowstwo. 1. septembra 1919 započa wučbu pola krawskeho mištra Jana Mudry w Slepom. Rady a derje wón tam wuknješe. 1. septembra 1922 zakonči wučbu a kónc samsneho měsaca zloži pruwowanje.

Přizamknychu so tři wandrowske lěta. Hirschberg, Budyšin, Berchtesgaden, Konstanz, Berlin běchu stacije jeho rjemjeslniskeho pućowanja. W Berlinje zloži 5. oktobra 1927 mišterske pruwowanje z predikatom „derje“.

Čezki puć do duchownstwa

Swój zaměr, być z fararjom, Wylem Černik we wšěch tych lětach z wočow njespući. W tutym nastupanju wopokaza so jako muž železneje wole a sylneje energije. Wón wosta w Berlinje a džětaše wodnjo jako krawski mišter. Za zaslužene pjenjezy chodžeše wječor do šule. Wuknješe cuze řeče – francosce, jendźelsce, rusce – a nachwata gymnazialne kubtanje. Štyri lěta dołho měješe wšědnje samsny rytmus: Wot rano sedmich hač do popołdnja štyrjoch bě na džěle, wot šesćich do džesaćich wopyta wječorny gymnazij, po nocach wuknješe a spjelni šulske nadawki. Wurjadne bě dožiwjenje, jako smědžeše 1931 w Francoskej řečny kurs wopytać a po tym tam na prózdninach wostać.

Po woporniwych lětach so krótko před cilom puć nadobo zaraći. W času swěto-weje hospodarskeje krizy bu Wylem Černik bjezdžělny. Jara skromnje dyrbješe so nětko žiwic. Hórši pak hač hlód a nuza bě bjeznadžijnosć. Njemóžeše hižo wječorny gymnazij płaćić. Zdaše so, jako bychy wšě dotalne wopory podarmo byli. Bjez perspektivy a nadžije přežiwi Wylem Černik čežke tydženje a měsacy.

Skónčnje sta so přelam a zmóžni so jemu porjadne wukubtanje. 1933 přiwzachu jeho do gymnazija „Luisenstädtisches Gymnasium“ w Berlinje. Po pruwowanju smě-

džeše najwyšu rjadownju wopytać a hižo za lěto zloži maturu.

30lětny započa Wylem Černik 1934 na teologiskej fakulće Berlinskeje uniwersity studować. Po přnim semestrje přebywaše w prózdninach doma w Slepom. W tutym času dyrbješe nan, kiž hižo dlěši čas na žołdk chorješe, do chorownje w Grodku. Tam wón po čežkej operaciji 12. septembra 1934 57lětny zemrě. Synej njebě jednore, zwudowjenu mać w Slepom wopušćić a so zaso do Berlina na studij podać.

Tež jako student dyrbješe Wylem Černik připódlu zaslužić. Džětaše jako domjacy wučer, překupc a přeložer, přeložujo po nocach z cuzych řečow za wobchody. Džakowny wuži skladnosć, jedyn semester na uniwersice w Tartu (Dorpat) w Estniskej studować.

Swójba, zastojnstwo a wójna

W lěće 1936 so student Wylem Černik zmandželi z Elli Niekels rodž. Nickel. Njewjesta, 1910 rodžena Berlinjanka, přinjese ze swojeho přnjeho, njezbožowneho a džěleneho mandželstwa sydowlětnu džowčičku Esther sobu. 11. julija 1936 so młody por w Kaiser-Friedrich-Gedächtniskirche w Berlinje zwěrowa. Tři džěci so Černik mandželskimaj narodžichu: 1938 Wolfgang, 1943 Rosemarie a 1945 Immanuel. Hłownje wšak dyrbješe so mać sama wo džěci starać, přetož zastojnstwo a bórze tež Druha swětowa wójna njedowolištej mandželskemu dołhe přebywanje doma.

34lětny zakonči Wylem Černik swój studij a zloži w awgusće 1938 před konsistorstwom w Berlinje 1. teologiski eksamen. Přizamkny so wikariat w Berlinje-Niederschönhausenje. Z 1. awgustom 1939 přewza wjesnu wosadu Derwitz w cyrkwiskim wokrjesu Lehnin, najprjedy jako predikant a po 2. teologiskim eksamenje w aprylu 1940 a ordinaciji dnja 30. junija

29lětny Wylem Černik (naprawo) 1933 jako gymnaziasť w Berlinje

Wojak Wylem Černik z mandželskej Elli w lěće 1941

1940 jako farar. Po njewšědných woparach bě čežkarski hólč ze Slepoho ze 36 lětami docpěł swój cil: Bě duchowny!

Runje nětko pak zasahny Druha swětowa wójna do jeho žiwjenja. Farske zastojnstwo wukonješe Wylem Černik jenož na papjerje, we woprawdžitosći bě wot 1. meje 1940 z wojakom. Měješe zbožo, njetrjebaše na frontu, ale služeše pola flak w Bremenje. We wójnskim času zemrě mać doma w Slepom. Tež farske městno so změní. W samsnym cyrkwiskim wokrjesu Lehnin, w kotrymž bě dotal skutkował, přewza wot 1. junija 1943 nowu a trochu wjetšu wosadu Radel. Swoje zastojnstwo zastawać wšak móžeše hakle po wójnje, z kotrejež so nalěto 1945 strowy wróci.

Farar we Wojerecach

Lěto po skónčenju wójny dojdže se Wylem Černik do Łužicy. Wo přičinje swojeje jězby sam rozprawja: „Lubi serbscy bratřa mje prošachu, zo měš so do Serbow wrócić.“ Njewěmy, što je jeho prosyl – hač serbscy zastojnsy bratřa abo něchtó wot Domowiny? Džětaše wšak so tehdy wusko hromadže při nowonatwarje serbskeho žiwjenja po wójnje.

Wylem Černik próstwje wotpowědowaše. W nowembru 1946 mjenješe swoje dotalne farske městno z němskim fararjom Vöglerom we Wojerecach. 1. decembra 1946 nastupi zastojnstwo we Wojerecach. Prawdžepodobnje njebě rozsud cyle jednoru byt. Być z fararjom w powójnskich Wojerecach žadaše se woporniwość. Cyrkej a fara ležeštej w rozpadankach. Tež farar Černik dyrbješe ze swójbu na podružji w měsće bydlic, najprjedy na Friedrichowej a wot něhdže 1950 hač naposledk w domje Rychtarjec pjekarnje na Karla Marxowej 6.

Jako serbski duchowny we Wojerecach ⇒

⇒ měješe farar Černik znajmjeńša w přenim času zwisk k serbskemu narodnemu hibanju. W jeho zawostajenstwje, kiž so pola jeho mandželskeje a džowki w Tübingenje chowa, namaka so pućowanski wupokaz Łužiskoserbskeje Narodneje rady w Budyšinje za Wylema Černika. Wupokaz z čisłom 0427 je wustajeny dnja 10. meje 1947. Hižo džeń pozdžišo, 11. meje – tak kotk clowniskeho zarjada we wupokazu wobswědči –, je farar Černik we Varnsdorfe hranicu překročil. Zaměr a bliše wobstejnoscje jeho jězby do Českeje njeznajemy.

Dobry měsac po tutej jězby wotmě so dnja 14. a 15. junija 1947 Domowinski swjedžen we Wojerecach. Bě to zlět župy „Handrij Zejler“, organizowany wot młodeho a agilneho sekretara Domowiny Pawoła Nalija. Program steješe cyle w tradiciji dowójnskich serbskich złětow. Sobotu wotmě so kulturny wječor w Ludowym domje. Njedzelu dopoldnja swjećeše farar Černik serbske kemše. Přizamkny so ludowy swjedžen ze swjedženskim ćahom, narěčemi, kulturnym programom a rejemi. Tutón Wojerowski zlět zańdže do stawiznow jako 1. Serbski ewangelski cyrkwinski džeń. Lěto pozdžišo, 1948, so hnydom dwaj serbskej cyrkwinskej zjězdaj wotměštej: za pruske wosady we Wulkich Žďarach a za sakske wosady w Bukecach, hdžež měješe farar Černik předowanje. Wot lěta 1949 swjećeše so lětnje jedyn cyrkwinski džeń, a to wotměnjejo w sakskich a pruskich wosadach. Wospjet farar Černik na tutech zeńdženjach přednošowaše, kaž 1953 w Hodžiju, 1954 w Rakecach a 1956 w Delnim Wujězdze, hdžež bě z dobom tež předar. Hač do smjerće bě wón městopředsyda Serbskeho ewangelskeho cyrkwinskeho dnja, zamołwity předewšěm za pruske serbske wosady.

Row Wylema Černika we Wojerecach. Narownu platu běchu Wojerowscy wosadni darili.

Foto: priwatne

Serbscy kwasarjo z fararjom Černikom před wupalenej cyrkwu w powójnskich Wojerecach

Za čas fararja Černika wotměchu so we Wojerowskej wosadze poslednje serbske konfirmacije a wěrowanja. Wšelake fotowe dokumenty ze serbskimi kwasarjami a paćerskimi džećimi wo tym swědča. Hišće za jeho zastojnski čas pak tajke serbske swjedženje přestachu. Nowočasy duch z němskej rěču a načasnej modu předoby so tež we wsach Wojerowskeje wosady a zahna starodawnu serbsku rěč a drastu.

Mjez wosadnymi bě farar Černik wobluwowany. Ze swojim ludowym wašnjom a swojej Slepjanskej serbsčiny zdoby sej spěšnje wutroby serbskich wjesjanow. Na Wojerowskich wsach bě wón mjez swojimi: syn serbskeje hole mjez serbskimi holanami.

Přiwšěm měješe farar Černik tež wěste čez we Wojerecach. Wěmy, zo chcyše po štyrjoch lětach we Wojerecach wosadu zaso wopuścić. Jako přičinu za tutón wotpohlad znajemy dvě warianty. Přerňa wuchadza z lista Njeswačanskeho fararja Gerharda Wirtha seniorej K. P. Lanštjakej w Praze z 8.2.1951, w kotrymž rěka, zo ma farar Černik čez we Wojerowskim superintendentom Königom, kotryž pječa jara dominantnje wustupuje a tež žadyn přecel Serbow njeje. W swojim lisće farar Wirth Lanštjaka prosy, zo by swój wliw na Černika wukonjał a jeho namołwjał, tola we Wojerecach wostać. Druhu wariantu znaje džowka fararja Černika, knjeni Rosemarie Schäfer w Tübingenje, kotraž měni, zo měješe přeće za wotchadom swójbne přičiny. Jako rodžena Berlinjanka so mandželska we Wojerecach doma nječuješe. Jej kwoli je so farar Černik w Luizowej wosadze w Charlottenburgu přizjewil. Bě tam hižo pruhu předował a běchu jeho wuzwolili, wón pak městno njenastupi, ale wosta we Wojerecach. Běchu to naležne próstwy ze Serbow a z Čech wuskutkowali?

W scěhowacych lětach da so farar Černik ze wšej energiju do twarskich džětow we Wojerowskej wosadze. Kaž druhe serbske wosady tež, dóstawaše při tym wšelaku podpěru z Českeje, posředkowanu přede-

wšěm wot seniora Kristiana Pawela Lanštjaka w Praze. Tak so skónčnje poradži 1951 dotwarić Lutherowy dom při cyrkwi, kiž so džensa hišće jako wosadny dom wužiwa. W lětach 1952 do 1957 scěhowaše nowonatwar cyrkwyje.

Snadž tež nadměru wjele džěta dla počachu so pola fararja Černika strowotne problemy jewić. 1957 pósťachu jeho tehodla na kuru do Wildbada. Po nawróće pak so hnydom zaso pońje do wosadneho džěta da. Njenadžicy jeho Boža ručka zaja a wón hakle 54 lět stary dnja 4. meje 1958 zemrě.

Chowanje dnja 7. meje započa so ze žarowanskimi kemšemi w Janskej cyrkwi. Njeswačanski farar a designěrowany serbski superintendent Gerhard Wirth rozprawa, zo steješe na tutym dnju cyle město Wojerecy w znamjenju pohrjeba. Janska cyrkej bě poľna kemšerjow, pohrjebne předowanje měješe superintendent Graefe-Wojerowski a serbskej narěči fararjej Šoľta-Delnjowujězdžanski a Lazar-Hodžijjski. Z cyrkwyje njeboćičkeho wulka syła přewodźerjow plakajo k rowu přewodžeše.

Z lubosće k swojemu duchownemu a jako podpěru za zwudowjenu mandželsku ze štyrjomi džěćimi darichu Wojerowscy wosadni narowny pomnik na row fararja Černika. Na wulkej čornej plaće ze šwedskeho marmora je pod němskim tekstom napisane bibliske hrono w serbskej rěči: „Naš Knjez Jezus Krystus praji: / Ja sym žiwy a wy / budžeće tež žiwi.“ Tuta plata namaka so wot lěta 1999 w Janskej cyrkwi, přičinjena na južnej scěnje w zadnim džělu cyrkwyje pod łubjemi. Tam so na lońšim 61. serbskim cyrkwinskim dnju we Wojerecach z modlitwu, kwěćelom a přednoškom spominaše na Wylema Černika a jeho njewšědny žiwjenski puć wot chěžkarskeho hólca w Slepom přez krawskeho mištra w Berlinje hač k serbskemu fararjej we Wojerecach. **T.M.**

Za přewostajenje fotow a ušelakich dokumentow džakuju so mandželskej a džowce fararja Černika, knjeni Elli Tschernik a knjeni Rosemarie Schäfer, wobě w Tübingenje.

Ernst Mikela pječasydomdžesatnik

Dnja 14. meje swjeći Ernst Mikela w Kumšicach swoje 75. narodniny. Wo jeho žiwjenju je so hižo k jeho sydomdžesaćinam w Pomhaj Bóh rozprawjało. Džensa po pječ lětach płaći přeco hišće, štož je so tehdy wo nim pisało. Znajemy jeho jako měrneho a wobhladniwego čłowjeka.

Jeho serbske korjenje leža jemu wosebje na wutrobje. Lědma hdy wón na žanych serbskich kemšach pobrachuje. Njetrjeba drje žaneho dalšeho dopokaza jeho swěry k cyrkwi, hdyž móžemy wo nim pisać: Wón bě 40 lět sobustaw Poršiskeho cyrkwinškeho předstejicerstwa a je džensa senior pozawnoweho chóra, kotremuž něhdže wot lěta 1960 přisluša. Pozawna drje bě

jeho instrument wot započatka sem. Na instrumentowym kófru je widjeć, zo ma hižo wjele lět za sobu. Džensa nawjeduje jeho džowka Claudia, naša kantorka, Poršiski chór. Přichodny syn Matthias Wićaz duje na tubje.

Mikelec swójba wobsedźi kubło něhdže wot lěta 1810. Tykowane domske je nětko wobnowjene a pycha cyłeje wsy. Do wudwjernow je zadypana lětoličba 1753. Ernst Mikela je čežke džěło w ratarstwje hižo jako šulski hólc zeznał. 1945 bě dwanaće lět stary. Nan dyrbyeše 1944 do wojakow a so 1945 něhdže w Šleskej zhubi. Nětk steješe tu sam z maćerju. Sotra Christa bě hakle sydom lět stara. Hródže běchu, kaž tehdy wšudže w našej kónčinje,

wurubjene. Burja, kiž wobsedźachu wjac hač 10 hektarow, mějachu jara wysoke dyrbyzny wotedawać a płaćachu jako wulkoburja. 1960 dyrbyeše do prodrustwa zastupić. Do jeho hródzow a chlěwow přidnje družtwowy skót. Tak móžeše wulki džěl džěla doma na swójškim dworje wobstarać.

1964 wozeni so Ernst Mikela z Eriku Schmidtec z Noweje Běleje Hory. Z mandźelstwa wuńdžechu tři džowki. Džowka Claudia ze swójbu bydli doma w pódlaniskim twarjenju. Mikelec mandźelskaj mataj džewjeć wnučkow w starobje 5 do 19 lět. Wnučk Jonatan je ze swojimi 14 lětami hižo mały solist na trompeće. Bur na wuměnk njeje ženje bjez zaběry. Zahroda, kokoše a lěs njejsu winowatosć, ale skerje wjesele, tež w starobje hišće wužitny być. Bóh dał našemu jubilaraj hišće mocy, tole wobstarać kaž dotal, a zaplać jemu jeho swěru k cyrkwi a serbstwu. **Kurt Latka**

Z přěnich lět serbskeje wosady swj. Michała w Budyšinje

W stawizniskich pojednanjach so často mało džiwa na zličbowanske zapiski. Tak je to tež we wozjewjenjach wo historiji Michalskeje wosady w Budyšinje, kaž w swjedženskimaj spisomaj z lěta 1819 a 1919 a w cyrkwinškimaj galerijomaj lětow 1840 a 1904. Specielnijej temje wěnowaše so Herbert Biehle w swojim spisu „Musikgeschichte von Bautzen“. Přepytuje tam njez druhim tež cyrkwinšku hudźbnu praksu w Michalskej wosadze, wosebje na zakładze zdžeržanych zličbowanskich knižkow. Přiwšěm poda někotre njekorektnosće. Tak mjenuje jako přěnjeho znateho předspěwarja/kantora bura z Duboho. W zličbowanskich knižkach pak naspomnjeja so hižo dnja 21. decembra 1619 wudawki we wysokosći 4 krošow „spěwarjej k hodom w serbskej cyrkwi“. Hakle kónc januara a potom dale kóždy měsac hač do julija dósta wony bur z Duboho měsačnje 12 krošow mzdy za kantorstwo, potajkim 4 kroše na njedzeli. Dnja 1. awgusta samsneho lěta wuplaća so jemu poslednje 4 kroše z přispomnjenjom „serbskemu spēwarjej, na kotrehož so burja hórša, zo ničo njerozumja, hdyž spēwa“. Zličbowanske lěto Michalskeje wosady traješe w tutym času wot kónca oktobra hač do samsneho datuma noweho lěta. Přichodny předspěwar/kantor płaći so hakle wot 1. januara 1621 hač do 25. oktobra samsneho lěta, a to po pódra tolerju cyłkownje. Je to nětko wotročk z Bórka. Samsny wotročk dósta k nowemu lětu 1622 dalšich 10 krošow a 6 pjeněžkow. Swjatki lěta 1622 pak jewi so dalši spēwar, nětko bur z Wuric, kotryž dósta 12 krošow zaplaćenja. Na lěto 1622/23 namaka so jenož wudawki za čěslu we wysokosći 8 krošow za porjedženje ławki předspěwarja. Hakle přichodne lěto namaka so zaso wjetše přispomnjenje, kotrež nam situaciju wo

něšto wuswětli (podam citat w tróšku porjedženym prawopisu):

„Anno 1624 ist mit Rat und Gutachten des Herrn Regierenden Bürgermeisters ... einem Bauer von Auritz zugesagt worden, wöchentlich zu geben 4 Groschen, daß er in der Kirche dem Volk singen hat, vom 1. Januar 1624 bis auf den 25. Oktober instehenden Jahres 43 Wochen gesungen, tut am Gelde so ich im geben 7 Taler 4 Groschen.“

Zličbowanki za lěto 1624/25 džensa faluja, hačrunjež Biehle hišće z nich cituje. Za to njeznaje wón po zdaću zličbowanki 1628/29. Wot lěta 1626 hač do 1629 dósta spēwar potom lětnje 8 toleri a 16 krošow. Dalše zličbowanske knihi hač do lěta 1636 pobrachuja.

Z lěta 1626 poda so tež mjeno serbskeho předspěwarja/kantora: W zličbowanskim lěće 1626/27 je to „Nicol Nede“, přichodne lěto „Nicol Mehre“, potom „Nicol Mein“ a skónčnje „Nicol Mehre“ – stajnje z Wuric. Při tehdyšim wašnjju zapisowanja ze stajnje mjenjacym so prawopisom – druhdy samo w jednej sadze za jedne a samsne zapřijeće – sym sej wěsty, zo jedna so stajnje wo samsnu wosobu: serbskeho bura Miklawša Mjenja z Wuric. Što k tomu woprawnja? Njedawno dósta so mi připadnje do rukow list ze starych aktow města Budyšina, kotryž wuhodnoiča a kotryž wopokaza so jako awtentiski dopokaz. Pismo je z 2. februara 1623, adresowany na byrgermištra a radnych knjezow města Budyšina. Skoro 400 lět po spisanju wozjewju nětko na tutym městnje přěni raz tutón zažny dokument ze spočatka Michalskeje wosady, zaso ze snadnymi korekturami:

„Wohl Ehrenfeste, hochgelahrte, Hoch und Wohlweise, Insbesondere Großgünstige Gebietende Herr, weil Ich auf begehrtlicher guter Leute in der wendischen Kirchen zu singen, so viel mir Gott

verliehen, mich habe bestellen lassen, und ich auch dasselbe gerne und mit willen tu. Weil aber das gemeine Sprichwort lautet, Niemandt wacht des H[eiligen] Grales umsonst, auch Eine Henne scharret nicht gerne umsonst. Wie wohl ich dessen nicht groß achte, weil ich aber auf dem meinigen kein Holz habe, mein Haus damit auszuhalten, um solches alles mit Gelde erkaufen muß, als gelang es an die Herrn sämtlich und sonderlich mein in untertänigen Gehorsam, ganz demütiges Bitten; Sie wollen mich was Ihr guter Wille und Wohlgefallen sei, mit einem, oder zwei Stämmen, verehren und aushelfen, weil jetzt und guter Weg sei, wollt ich mir selber abholen. Dafür wollt ich mich gegen meinen Herrn hinwieder in allem untertänigen Gehorsam dankbar erzeigen, und weiter in meinem Dienst fleissig sein, [in] tröstlicher Zuversicht, meine Herrn werden sich gegen mir günstig erzeigen und mich keiner Fehlbite tun lassen. Solches will ich um meine Herrn hinwiederum in Allen Gehorsam willig verdienen.

Datum am Tage S. Pauli Bekehrung dies 1623. Jahrs. Der Herrn sämtlich untertäniger und gehorsamer Nicol Menho zu Auritz“

Miklawš Mjeń prosy potajkim radu města za swoju službu jako předspěwar/kantor w serbskej cyrkwi wo podpěru, najprjedy jónu z drjewom, z dwěmaj zdónkomaj, za tepjenje. Na to slěduje, kaž horjeka podate, rozsud z přichodneho, z lěta 1624, jemu tajku službu tydzense ze štyrjomi krošemi, lětnje potajkim 8 tolerjemi a 16 krošemi narunać. Njeje prawdžepodobne, zo so wšelacy burja z Wuric, kaž w zličbowankach zapisane, do tuteje služby džěla, ale jedna so stajnje wo samsneho, kotryž po zdaću hižo ze spočatka lěta 1622 pospochi zastajnstwo předspěwarja/kantora wukonješe, a to k spokojnosći kemšerjow a na dobro serbskeje wosady.

Měrko Šofta

K 65. pósmjertnym narodninam Radoměra Wićaza

Pšed něnto skóro tšizásca lětami, pó lěšojkich proznanach 1978, som se pó študańskem casu w Barlinju pódał do Drježdžan, aby tam w Centrje za slěženje a techniku kombinata Robotron nastupił swójo předne žělo w slěžarskej kupce za informaciskologiske systemy. Dowjadli su mě do nic pšewjelikeje špy, w kótarejž su sejželi juž styrjo wote mnjo dosć starše muske. Za žurjami w rožku jo było rowno hyšći dosć ruma za mójo pisańske blido. Jaden z tych styrjoch jo mě, kaž druge kolegi teke, dał ruku a něco gronił ako witanje, ale serbski! Tak som se wopóznał z Radoměrom Wićazom. Wón běšo juž pjerwjej kolegow pšigótował na to, až pšizo hyšći jaden Serb. Za pšiduće tši lěta jo pón tak wóstało, až smej z Radoměrom tež na žělowem městnje serbowatej a žednje njejo se nichten dla toho pógóršył. To pak tež žednogo zmysła njeby měto, ga jo měł naš „Wić“, kak su jogo tam wołali, swóje zasady a jedna z nich jo zawěsće byta, swójo serbojstwo nic chowaš w domacnej špicce, ale gjarže pokazaš a tež wšykne z tym zwězane a nanejmenjej formalnje garantowane pšawa pominaš. Na pšiklad jo měł juž tencas swójo mě amtski pšeměnjone z nimskeje do serbskeje formy, což pla njogo dla „ě“ a „ć“ w nimskeje běrokratiji njejo było pšecej bžez problemow.

Předne mjasece smej z Radoměrom samo gromaže bydliłej w skromnej špicce robotronskego žělašerskego doma. Zgónił som, až póchada z Lubochowa, górnjej rost jo bžez nana, tak jo jogo mama musała pšewzeš rolu mašerje a nana w žywnosći, kaž jo to sam wopisował. Jogo bratš jo žywy w Barlinju, jogo sotša jo wucabnica w Radworju. Studował jo fiziku w Lipsku a tam tež žedne lěta žětał, pjerwjej až jo krotko pšede mnu zachopił pla Robotrona. Myslim pak, až se žednje njejsmej dosć rozgranjałej wo fyzice, jogo zajm jo był koncentrowany na Serbow a serbsku rěc, ale rowno tak na druge, wosebnje słowjańske rěcy. Jadna z Radoměrowych zasadow jo teke byta, nic nještowaš jano počojnje, pówjerchnje, ale hyš do kónca, do dna. Tak se z pólsćinu, rušćinu a češćinu njejo jano pšipódla zaběrał, ale jo te rěcy pšawje wuměł. Ako jo pšijěta raz mója znata z Krakowa, som jěkotał někaki „słowjański esperanto“, wón pak jo se běžnje z njeju rozgranjał. Te swóje talenty njejo chował, za rusku delegaciju na woglěže pla Robotrona jo se jawił ako pšetožowař. W tom casu smej z Radoměrom raz sobu jětej ze Serbskim busom do Kerkonošow. Tam jo byta na grjebjenju na česko-pólskej granicy „scažka pšijašelstwa“, pó kótarejž su pak směli chójžiš jano Čechi a Pólaki, my pšijašele z NDR pak nic. Weto smej se póralej, tu scažku woglědat, teke togodla, dokulaž běšo tam dla industrijowego wu-

Radoměr Wićaz (23.5.1943–6.6.1997)

Foto: prywatne

njerěšenja pówětša vegetacija skóro dospoľnje znicona, same wótemrěte bomy ako grozny pomnik cłowjekowego znjewužywanja pširody. Něnto pak jo tam stojat wójak, aby žělił pšawych pšijašelow wót nještawych. Radoměr jo jogo juž wót nazdala nagranjał a se pón chylku rozgranjał z nim, tak až jo nama pón jano kiwnuł dalej hyš. Pótakem, Radoměrowy jědery głos pla jogo češćiny njejo pšeražič žednogo akcenta.

Ale naslědk do Drježdžan! Co stej takej młodej nježenjeńca chopitej we wólnem casu? Smej šfej na woglědy? No, chójžitej smej na zarědowanja ewangelskeje študańskeje wósady, wěsće dla duchneje pótrjeby, ale teke młodych žowćow dla. Na kuždy pad jo był Radoměr zwěrný a aktiwný cłonk swójeje ewangelskeje cerkwe, pšedewšym což nastupa jeje serbske žěto. W Serbach za njogo pak granice wěry njejsu wažne byli. Zgónitej smej, až změjo Stanij Nawka SJ eksercicije w Drježdžanach za młožencow w serbskej rěcy. Tšocho som cytał pla Ignacija

z Loyole, aby wěžeł, co na naju tam caka. Na iniciatiwu Radoměra smej se pšizjawitej a šfej. Weto pón wogēń pjakla pód nogoma njejsmej pšawje culej, kaž běch cytał, ale wopóznałej smej se z někotarymi aspekta-
mi katolskeje wěry a z dymokeju póbóžnosću patra Nawki. W tom casu jo se Radoměr teke dał na putnikowanje do Częstochowy a jo se wrošič poľny dožywjenjow jo-

mu tak lubego „słowjańskego ducha“.

W Drježdžanach z Radoměrom wěsće njejsmej bytej jadnučkej Serba, pytałej smej styki z drugimi. Tak jo nastala kupka młodych Serbow, kenž su teke w nimskej wokolinje žaržali na to serbske. Pšawidlownje smy se zmakali na „Serbske blido“, se wobželowali na serbskich zarědowanjach, gromaže swěšili narodniny kaž tež swajžby, póдали smy se teke na wulět do Dolneje Łužyce. Ale mój cas w sakskej stolicy jo se chylał ku kóncoju a naše drogi su šli roztyla. Tak mógu Radoměrowe dalšne žyweńske stacije pódaš jano na krotko.

Wěšty cas jo wón pótom teke bydlił a žětał w Českej. Lěta 1984 su wujšli nigly „Moler Ludvík Kuba a Łužica“ w jogo gónoserbskem pšetožku. Awtorku, Vladimíru Lebedovu-Zmeškalovu, jo wón derje znał. W Drježdžanach jo był pó robotronskem casu tež pšistajony na Techniskej uniwersiše. Mjazy drugim jo był sobužělašer pla fachoweju słownikowu za chemiju a „Werkstofftechnik“. Radoměr jo se teke bejnje angažował pla Zelenych, 1994 jo był na jich lisćinje za wólby za sakski sejm.

W Budyšynje jo sebe wutworił swójžbu. Ze žonu Hanu, serbskeju mólariku a awtorku, stej mětej syna Jakuba a žowku Luciju. A w Budyšynje jo teke pytał za žětom na serbskem pólu, ale pódermo.

Zazdašim su jogo pózdzej wenkowne a nutšikowne problemy chopili tłocys do takeje měry, až jo pšišto do kriznego žyweńskego položěnja. Njewěmy, co by Radoměr žinsa ako rentnař zachopił. Bog Kněz jo rozsužič, jogo dosć pjerwjej k sebe braš, zwěrnego Serba a kšesćijana, jogo se spominamy ze žěkownosću a cesćownosću.

Mato Nowak

**Na Michalskem kjarchobje w Budyšynje jo Radoměr Wićaz noma-
kał swój slědny wótpócyk.**

Foto: T. Malinkowa

Powěšće

Nutrnosć k zběhance Łazowskeje cyrkwyje z fararjom Matthiasom Gnüchtelom a twarskej inženjerku Terezu Bejmakowej

Łaz. Ze zběhanku woswjećichu srjedu, 2. apryla, zakónčenje wobnowjenja třechi Łazowskeje cyrkwyje. Nutrnosć na łubi Božeho domu měješe farar Matthias Gnüchtel z Delnjeho Wujězda. Günter Wjenk z Drěwcow, kiž je we Łazowskej wosadze za twarstwo zamołwity, zaklepy hromadže z fararjom wulki hózdź do nowoje hrjady. Twarska inženjerka Tereza Bejmakowa z Budyšina rozprawješe wo štyrilětnym planowanju a pytanju za spěchowanskimi srědkami. Dokelž běchu škody wjetše, hač bě wotwidžeć, žadachu sej dźeła wjac časa a pjenjz hač planowane. Po wobnowjenju třechi ma so nětk tež fasada Božeho domu wobnowić.

Lubin. Štwórtk, 3. apryla, přednošowaštaj dr. Doris Teichmannowa a Měto Pernak we woponowej žurli Lubinskeho hrodu wo něhdyšim serbskim cyrkwiniskim žiwjenju tamnišich kónčin. Na přednošk přeprósłoj běštej dźělowy kruh Serbow w Lubinje a Šula za delnjoserbsku rěč a kulturu w Choćebuzu.

Bukecy. Na serbskim wosadnym popołdnju 5. apryla, přednošowaše Trudla Malinkowa wo něhdyšim Bukečanskim fararju a přnim serbskim superintendencu Gustawje Mjerwje składnostnje jeho lětušich 50. posmjertninow. Mnogy z něhdze 25 připoslucharjow fararja Mjerwu hišće wosobinsce znajachu a móžachu přednošk ze swojimi dopomnjenkami wudospolnić.

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 0 35 91/60 07 11, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čišć: MAXROI Graphics GmbH, Zhorjelc
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaći 8 eurow.

Smječkecy. Sobotu, 5. apryla, dojedźechu sej wosadni ze Smječkec, Halštrowa a Protec do Wittenberga. Wulětnikarjam rozprawješe Jan Bart z Pančic-Kukowa mjez druhim wo počachach Martina Luthera a jeho sobudźełačerjow k Serbam.

Warsawa. Pólski ewangelski časopis „Zwiastun Ewangelicki“ wozjewi w čisle 7/2008 cylostronski přinošk wo nowych delnjoserbskich spěwarskich. Rozprawja so wo stawiznach delnjoserbskich spěwarskich, wo nastaću noweho wudaća kaž tež wo kemšach 24. februara w Żyłowje, na kotrychž so spěwarske zjawnosći přepodachu. Ilustrowany je nastawk z dwěmaj stronamaj z nowych spěwarskich. Awtor přinoška je doholětny přećel Serbow Jerzy Krzyszpień z Krakowa.

Dary

W měrcu je so dariło za Pomhaj Bóh 50 eurow a 30 eurow. Bóh žohnuj daraj a darićelow.

Spominamy

Před 150 lětami, 30. meje 1858, zemře pola swojeju staršeju w Njezdašecach rektor Wósporskeje šule **Jan Awgust Šolta**. Narodził bě so wón 4. septembra 1826 w Njezdašecach jako syn žiwnosćerja a blidarja Jana Šoły. Nan bě předsyda w lěće 1849 załoženeho Serbskeho towarstwa we wsy. Syn wopyta šulu w Hodźiju, 1841–1849 gymnazij w Budyšinje a studowaše 1849–1853 teologiju w Lipsku. Po tym žiwješe so tři lěta jako domjacy wučer pola młynka w Lützschenje pola Lipska. 1856 wuzwolichu jeho na wuprózdnjene městno šulskeho rektora w dwurěčnym městačku Wósporku. Lědma pođra lěta skutkowanja bě jemu tam popřate. Čezko schorjony wróci so na wothladanje do staršiskeho domu, hdžež 31lětny zemře, zawostajejo młodu wudowu, wučersku dźowku z Lipšćanskich stron, z kotrejž bě so 1857 woženil. Pochowany bu na kěrchowje w Hodźiju. Jan Awgust Šolta bě so z młodych lět kubtał w serbskich towarstwach. Jako gymnaziasť w Budyšinje bě sobustaw a w lěće 1848 předsyda serbskeho gymnazialneho towarstwa Societas Slavica Budissinensis. W tym času zastupi 1848 tež do Maćicy Serbskeje. Jako student w Lipsku bě wot lěta 1850 člon Łužiskeho předarskeho towarstwa a nawjedowaše jako subsenior serbski wotdźěl towarstwa. Někotre nastawki wozjewi w serbskich nowinach a časopisach. Hromadže z přećelom přeloži a wuda serbske předowanje. Hišće na chorołožu dźełaše na korekturach serbskeje biblije, kotraž so znowa za čišć přihotowaše. Wučer Korla Awgust Fiedler, tehorunja z Njezdašec pochadźacy, napisa žarowansku baseň k jeho smjerći. Swójbni stajichu jemu narowny kamjeń ze serbskim napismom: „Twój zažny row, ty najlubši, / my krjepimy ze sylzami; / to jene pak nas troštjuje, / zo nětk su bože njebjesa / twój dźěl a twoja hnadna mzda!“ T.M.

Přeprósujemy

01.05. Bože spěće

- 09.30 dwurěčne kemše w Malešecach (sup. Malink, farar Noack)
- 12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)

04.05. Exaudi

- 10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za dźěci (sup. Malink)

07.05. srjeda

- 14.00 wosadne popołdnje w Minakale (sup. Malink)

11.05. swjatkownička

- 12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 18.00 ekumeniska nutrnosć w Budyšinje w Michałskej (sup. Malink, farar Sćapan)

12.05. 2. dzeń swjatkow

- 09.30 dwurěčne kemše z Božim wotkazanjom w Slepom (farar Huth, sup. Malink)

18.05. swjedzeń swjateje Trojicy

- 08.30 kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (sup. Malink)
- 12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar dr. Buliš)
- 14.00 kemše w Njeswaćidle z wosadnym popołdnjom (sup. Malink)

27.05. wutora

- 19.30 bibliski kruh w Budyšinje na Michałskej farje

01.06. 2. njedzela po swjatej Trojicy

- 10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za dźěci (sup. Malink)
- 12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)